CÂND (Contextul/situația)

Părinții se întâlnesc, beau o cafea împreună și își împărtășesc experiențele și ideile despre educație. Copiii lor se joacă în apropiere.

DE CE (Nevoia părintelui)

"Uneori nu mai știu cum să procedez, mă simt singur (ă) și am întrebări în ceea ce privește educația. Cum procedează ceilalți părinți?"

→ Avem nevoie să facem parte dintr-o comunitate educativă, în care se împărtășesc informații în ciuda diferențelor de opinii personale. Avem nevoie, de asemenea, de claritate și de coerență atunci când educăm un copil.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Schimburi de păreri și experiență între părinți/educatori

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Practicăm co-educația prin schimbul de informații cu alți părinți, în loc să învățăm, stângaci, pe cont propriu. Cei mai mulți părinți își pun aceleași întrebări și au experiențe personale de împărtășit. Pe de altă parte, ***părinții își pot îmbogăți experiența ascultând punctul de vedere al profesioniștilor care lucrează cu părinții:*** educatorul, învățătorul, asistentul social, psihologul etc. Este important ***să se promoveze respectul și ascultarea opiniilor împărtășite fără a le judeca.*** Participanții învață cum să analizeze împreună o situație educativă prin identificarea elementelor constructive și a celor care ar putea fi îmbunătățite.

CÂND (Contextul/situația)

Mama are grijă de copii întreaga zi. Seara, tatăl "preia ștafeta" și se ocupă de Matei și Luca, în timp ce mama merge la o plimbare.

DE CE (Nevoia părintelui)

"- Am petrecut toată ziua cu copiii, am obosit - cum să-mi recapăt energia?"

→ Copilul nu are nevoie să fie cu ambii părinți tot timpul, ci are nevoie ca aceștia să aibă suficientă energie pentru a-i acorda copilului timp de calitate.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Grija față de propria persoană

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Uneori, când se simt obosiți, părinții pot alterna prezența lor lângă copil, permițându-și, individual, câte o ieșire (de ex. Mama poate merge la o plimbare sau tatăl poate ieși în oraș cu prietenii și vice – versa). Din când în când, este bine ca părinții să petreacă timp împreună, fără copii, pentru a-și conserva energia. În acest sens, este recomandabil să solicite sprijin altor persoane pentru a beneficia de momente "pentru ei înșiși" și "pentru cuplu". ***Pentru a putea satisface nevoile copiilor este important ca părinții să aibă grijă și de propriile lor nevoi.*** Aceasta înseamnă să își conștientizeze propriile capacități, să organizeze activități care le sunt benefice și care îi îmbogățesc și să cultive prietenii și relații semnificative. ***Acest lucru permite copiilor să își construiască o imagine completă a vieții unei femei și a unui bărbat, dincolo de rolul de mamă și tată.***

Este cam fricoasă!

CÂND (Contextul/situația)

Mama și Maria ajung la locul de joacă. Maria se ascunde în spatele mamei. Ea rămâne acolo pentru un moment, observând ceilalți copii. Mama îi spune altei mame: *"Maria este timidă."*

DE CE (Nevoia copilului)

De ce anume are nevoie copilul meu pentru a avea încredere în ceea ce-l înconjoară?

→ Copilul are nevoie să se simtă protejat/sprijinit și încurajat pentru a putea acționa cu încredere.

CE FACEM (Metoda de intervenție): ***Descriem situația sau starea copilului/adultului, îl observăm și denumim comportamentul***

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Pentru a ajuta copilul să se maturizeze este util ca părintele să descrie ceea ce face copilul în loc să îi eticheteze comportamentul. În exemplul dat, Maria mai întâi observă copiii și abia apoi merge să se joace cu ei. Mama o observă pe Maria, denumește comportamentul, o încurajează și, astfel, o ajută să se maturizeze.

Eşti rea!
Eşti nesuferită!

CÂND (Contextul/situația)

Copiii se plimbă cu bicicleta. În urmă cu 5 minute, mama l-a anunțat pe Sergiu: *"În curând va fi timpul să-ți iei gustarea!"* Sergiu nu reacționează.
Ea îi mai spune încă o dată: *"E timpul pentru gustare, lasă acum bicicleta!"* Sergiu îi strigă: *"Ce rea ești!"*

DE CE (Nevoia copilului)

"- De ce îmi vorbește copilul meu astfel? Cum să reacționez în aceste momente?"

→ Atunci când copilul se simte certat sau când i se interzice să facă un anumit lucru el are nevoie să își exprime frustrarea și o va face cu propriile cuvinte.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Să facem diferența între copil și comportamentul său

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Este important să îi oferim copilului un mesaj clar: "Atunci când te cert (când îți reamintesc o regulă), nu o fac fiindcă nu te iubesc sau fiindcă vreau să fiu rea. Din contră, te iubesc foarte mult. Ca să putem trăi împreună, ***avem nevoie de reguli.*** Rolul meu, ca părinte, este să am grijă că regulile vor fi respectate."

Te iubesc așa cum ești!
Te leagăn pentru a te calma

CÂND (Contextul/situația)

Înainte de culcare, membri familiei își fac timp să stea de vorbă și să se joace împreună.

DE CE (Nevoia copilului)

Mulți părinți se întreabă cum să procedeze astfel încât copiii să se iubească pe sine (să aibă stimă de sine) și să poată iubi la rândul lor.

Pentru a se simți demn de iubire, copilul are nevoie să se simtă iubit cu toate calitățile, defectele, sentimentele, ideile și frustrările sale, în ritmul și la nivelul său de dezvoltare. Astfel, copilul va putea asimila ideea: "Sunt iubit deci mă iubesc pe mine însumi."

Copiii funcționează la un nivel concret, iar pentru ei iubirea este un lucru vizibil, concret. Încă de la o vârstă fragedă, copilul simte, vede și înțelege tot. El se simte iubit atunci când suntem alături de el, când ne petrecem timpul făcând activități cu el și când îi transmitem dragostea noastră.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Consolidarea sentimentului de a fi demn de iubire

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Fiecare persoană își exprimă iubirea în felul său. Totodată, ***copilul are nevoie de semne concrete de iubire și afecțiune*** (îmbrățișări, sărutări, să fie legănat, cuvinte dulci, surprize, momente de distracție și amuzament) pentru a se simți iubit. Depinde de fiecare părinte să găsească modul propriu prin care să își arate iubirea, în cuvinte și acțiuni, acceptând, totodată, că ***un copil se poate simți neiubit, deoarece frustrările sunt o parte firească a vieții, necesară pentru o dezvoltare normală.***

Cum să procedez?

CÂND (Contextul/situația)

Tata a terminat pregătirea mesei. Îi cheamă la masă pe Lucian și Ana. Ei nu reacționează și nu vor să vină atunci când sunt chemați.

DE CE (Nevoia copilului)

Cum îi putem convinge pe copii să vină la masă, fără să ne enervăm?

Atunci când ***copilul*** se concentrează la joc sau când este implicat în activități importante pentru el însuși, are nevoie de timp pentru a-și încheia jocul și a părăsi lumea imaginară.
Pentru părinți, este importantă adaptarea permanentă a copiilor la un program zilnic regulat (mese, somn, alte activități esențiale ale zilei).

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Anticiparea unei acțiuni/activități

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Pentru a ajuta copilul să treacă cu ușurință de la joc la alte activități îi putem spune dinainte ce așteptări avem de la el. De exemplu: *"Vom lua masa peste 5 minute. Poți să îți termini jocul și voi veni să te chem la masă."* Puteți proceda la fel și în alte situații, de exemplu atunci când vă pregătiți pentru o întâlnire sau plecare, atunci când dați un telefon sau faceți orice altă activitate care necesită liniște. Este vorba de a acționa, mai degrabă, decât de a reacționa.
Cu alte cuvinte, ***identificați dinainte situațiile care pot fi dificil de gestionat deoarece vă puteți aștepta la o reacție specifică/negativă din partea copilului; gândiți-vă cum puteți proceda și preveniți copilul din timp.***

CÂND (Contextul/situația)

Corina a venit la maternitate împreună cu tatăl ei, în vizită la mama sa și Andrei, fratele ei nou-născut. I-a adus mamei flori, iar frățiorului un desen. Petrec câteva momente împreună. Atunci când tatăl își îmbracă haina, pregătindu-se să plece, Corina începe să lovească dulapul.

DE CE (Nevoia copilului)

De ce lovește Corina dulapul? Ce vrea să transmită prin acest gest? De ce anume are nevoie?

→ Copilul își exprimă emoțiile. Are nevoie să se simtă auzit, având, totodată, limite clare.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Ascultarea activă

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Într-o astfel de situație, ***este important să înțelegem comportamentul copilului înainte ca acesta să se facă înțeles de la sine.*** A înțelege copilul nu înseamnă să îi dăm dreptate. Scopul este ***să creăm un mediu de încredere care să contribuie la schimbare. Trebuie să mergem dincolo de ceea ce a făcut sau a spus copilul și să înțelegem ceea ce el își dorește*** cu adevărat, imaginându-ne ***ce simte.*** Îi putem adresa întrebări: *"Ești supărată? Îți dorești să rămâi aici? Ne e dificil, și ție și mie, să plecăm fără mami și bebe. Vino! Mami o să ne dea un pupic, o să luăm masa la bunica, iar mâine ne vom întoarce aici."*
Dacă copilul continuă să lovească dulapul, îi putem descrie comportamentul nepotrivit și explica ce așteptări avem:
"Nu sunt de acord să lovești dulapul, vino aici să vorbim."

CÂND (Contextul/situația)

Sorina, în vârstă de 18 luni, calcă pe pernele de la biblioteca pentru copii. Tatăl ei este îngrijorat că Sorina va murdări pernele cu pantofii și îi spune să se oprească. Îi explică de ce nu e bine ceea ce face și îi arată, de mai multe ori, că pe perne trebuie să se așeze, nu să le calce în picioare. Sorina continuă.

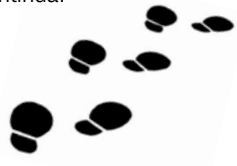

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

"- Oare Sorina face acest lucru intenționat, pentru a mă enerva? Cum să o determin să respecte regula pe care i-am impus-o?"

→ În general, copilul va asculta de reguli bine stabilite. În același timp, pentru a-și dezvolta personalitatea, el are nevoie de confruntare. Copilul se simte mândru atunci când îi cerem să repete regula și consecințele nerespectării ei, pentru că, astfel, poate deveni "actorul" propriilor realizări.

CE FACEM (Metoda de intervenție): *Adresăm copilului întrebări și îl ajutăm să repete și să respecte regulile*

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

În loc să îi amintească Sorinei ce știe deja, tatăl o întreabă: *"Ce știi tu să faci cu pernele, Sorina? Arată-mi!"* Sorina, foarte mândră de ea, se așează pe o pernă. Un adult din apropiere o întreabă: *"Ce ai mai putea să faci?"* Sorina începe să tragă de șireturile pantofilor pentru a se descălța. Întrebările deschise încurajează copilul să găsească idei și soluții pe cont propriu. Putem avea încredere în copil: ***atunci când el cunoaște regulile bine stabilite și le poate însuși.***

CÂND (Contextul/situația)

Mircea aruncă cu pietricele în locul de joacă. De departe, tatăl său îi spune să se oprească. Mircea continuă.
Tatăl său se apropie, se așează jos lângă el și îl privește în ochi pentru a-i vorbi.

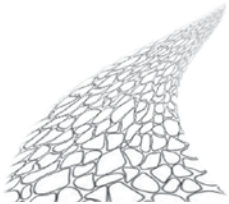

DE CE (Nevoia copilului)

"- Cum să procedez astfel încât copilul meu să mă asculte?"

→ Copilul nu este interesat de ordinele transmise de departe. El este implicat în ceea ce face în momentul respectiv. Copilul are nevoie de contact (fizic) pentru a se putea concentra pe ceea ce îi spunem și pentru a înțelege că ne adresăm lui. În plus, copilul ne ascultă mai mult atunci când nu îl judecăm ("ești foarte neastâmpărat").

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Să ne poziționăm la înălțimea/nivelul copilului și în apropiere pentru a-i transmite mesaje pe care dorim să le respecte

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Tatăl se apropie de copil și se poziționează la înălțimea lui înainte de a-i vorbi. Îi atinge umărul și îi ia în mâini mâna cu care copilul ține pietricelele. Apoi îi spune: *"Pietricelele sunt aici ca să ne jucăm cu ele pe jos, putem construi drumuri, nu aruncăm cu ele. Vrei să le spui prietenilor tăi: veniți să vă jucați cu mine cu pietricelele? Ei nu vor înțelege; trebuie să ne adresăm celorlalți folosind cuvintele, astfel băieții și fetele vor dori să se joace cu tine."*

NU!
NU VREAU!

CÂND (Contextul/situația)

Mama îi spune lui Silviu: *"Emisiunea despre animale s-a terminat. E timpul să pregătim cina, trebuie să închidem televizorul."* Silviu începe să plângă și să țipe. Între cei doi începe o discuție aprinsă.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

Cum putem gestiona acest conflict?

→ Copilul are nevoie de confruntare pentru a se maturiza.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Să spunem "Stop" și să facem o pauză

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Adulții și copiii iau o pauză pentru a reflecta și a se asigura că presiunea generată de conflict scade. Mama închide televizorul și îi spune copilului:

"- Te rog să mergi în camera ta pentru câteva momente și să te gândești la ce s-a întâmplat. O să mă gândesc și eu în timp ce prepar cina, apoi voi veni să vorbim calm."

Este important ***să recunoaștem faptul că s-a iscat un conflict și că putem contribui fie la escaladarea lui, fie la crearea unei atmosfere de confruntare constructivă.*** Odată ce tensiunea s-a diminuat (după ce s-a luat o pauză de 5-10 minute), ***adulții și copiii trebuie să discute.*** Procedând astfel, ei învață ***să gestioneze conflictul fără violență.***

CÂND (Contextul/situația)

Părinții lui Ionuț se enervează adesea deoarece camera lui este dezordonată. Atunci când se întâmplă acest lucru, părinții îi cer lui Ionuț să își facă ordine în cameră. A doua zi, jucăriile sunt din nou împrăștiate peste tot. Împreună, părinții lui Ionuț se întreabă ce reguli și consecințe ar trebui definite pentru ca situația să nu se mai repete.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

Cum să învățăm copilul să își facă ordine în cameră și să își asume responsabilitatea pentru propriile lucruri?

→ Copilul are nevoie de spațiu pentru a se juca, pentru a-și aranja jucăriile astfel încât să aibă cât mai multe idei. Totodată, pentru a deveni independent, are nevoie să fie responsabilizat.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Stabilirea unui contract, a unor reguli

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Este nevoie de un contract cu reguli clare atât pentru copil cât și pentru părinți. Contractul prevede consecințele plăcute sau neplăcute. Copilul, mama și tatăl semnează contractul.
Regulile trebuie să fie clare, stabilite în comun. Copiii sunt capabili să înțeleagă mai bine regulile explicite. Stabilim ***doar câteva reguli și ne concentrăm asupra limitelor.*** Când o regulă este încălcată, ***consecințele trebuie să fie imediate și legate direct de comportamentul copilului. Adultul trebuie să asigure aplicarea consecințelor "mergând până la capăt", fără excepții.***

CÂND (Contextul/situația)

Maria (3 ani și jumătate) se joacă cu șinele trenulețului de jucărie care însă nu sunt așezate corect. Tatăl ei observă modul în care se joacă Maria dar nu intervine în jocul ei, chiar dacă șinele nu sunt asamblate așa cum ar trebui.

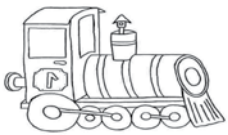

DE CE (Nevoia copilului)

Cum îl putem ajuta pe copil astfel încât să poată construi singur un traseu pentru trenuleț?

→ Copilul are diferite idei. El are nevoie *să exploreze* obiectul cu care se joacă, pentru a descoperi și *a-și dezvolta abilitatea de a acționa pe cont propriu. În jocul copiilor, nu rezultatul contează, ci procesul și învățarea care conduc la un rezultat.*

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Lăsam copilul să facă lucrurile/activitățile în felul său

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Tatăl Mariei nu intervine în jocul ei. El așteaptă și privește jocul. Atunci când Maria se află într-un impas, tatăl îi poate adresa întrebări astfel încât ea să se poată gândi și să poată ajusta ceea ce construiește (de ex.: "Oare trenulețul va putea circula pe aceste șine?"). Tatăl o lasă pe Maria să încerce singură încurajându-i, astfel, independența.

CÂND (Contextul/situația)

Înainte de a pleca la grădiniță/școală, Radu trebuie să se îmbrace. Mama/tatăl pregătește pe patul său două perechi de pantaloni adecvați timpului de afară, astfel încât Radu poate alege.

DE CE (Nevoia copilului)

Momentul când copiii trebuie să se îmbrace, precum și alegerea hainelor, cauzează adesea conflicte. Cum să procedăm?

→ *Copilul are nevoie de independență și îi place să aibă putere de decizie.* Totodată, copilul cu vârsta sub 5 ani nu este, în general, capabil să își aleagă hainele potrivite pentru vremea de afară. Având cele două alternative (limite clare), copilul poate alege hainele pe care să le îmbrace, iar părinții nu sunt nevoiți să îi interzică vreo alegere. Adesea, interdicțiile conduc la încăpățânare în cazul copiilor mici sau la discuții interminabile cu copiii mai mari.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Lăsam copilul să facă lucrurile/activitățile în felul său

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Îi oferim copilului posibilitatea de a alege și a decide.

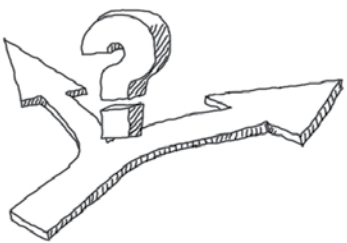

CÂND (Contextul/situația)

Matilda se îndreaptă către o plantă pe care nu are voie să o atingă (către un loc sau un obiect interzis).

DE CE (Nevoia copilului)

Cu ce are Matilda voie să se joace? Cu ce nu are voie să se joace?

→ Copilul are nevoie să experimenteze dar, totodată, are nevoie de limite clare.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Oferirea unei alternative

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Tatăl o orientează pe Matilda către un obiect pe care ea să îl poată ridica și atinge. O însoțește și îi spune: *"Da, te poți juca aici cu camionul care transportă lemne. Nu atingem planta."* El folosește cuvântul "Nu" pentru lucrurile importante dar, cel mai adesea, folosește cuvântul "Da". Aceasta nu este o metodă de evitare a conflictului ci un ***ghid de orientare a copilului către lucrurile pe care are voie să le facă:*** *"Da, acolo ai voie."* ***Este util ca adultul să își exprime cerințele în mod clar și să impună limite fără a se enerva.***

Mă enervezi!

CÂND (Contextul/situația)

Eugen "cântă" folosind diverse ustensile de bucătărie drept instrumente. Mama sa, care lucrează la computer, îi spune să se oprească. Eugen continuă și începe să alerge prin cameră cu "instrumentul muzical".

DE CE (Nevoia părintelui și a copilului)

Mama dorește să-l facă pe Eugen să înțeleagă că jocul lui o distrage; cum poate proceda?

→ Copilului îi este dificil să se pună în locul mamei, are nevoie de mesaje concrete și clare. De aceea este bine să ne exprimăm propriile sentimente în mod clar astfel încât copilul să poată înțelege ce dorim de la el și să își poate exprima, la rândul lui, sentimentele.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Exprimăm ceea ce simțim (nevoia noastră) folosind vorbirea la persoana I-a/folosirea pronumelui EU

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Folosind cuvântul "eu" în loc de "tu", (respectiv exprimând ceea ce simțim noi și nu ceea ce nu trebuie să facă copilul) ***îi putem explica copilului de ce anume avem nevoie și ce așteptări avem de la el:*** *"Eu am nevoie de liniște ca să lucrez. Jocul tău face zgomot. Te poți juca mai târziu. Acum, pune ustensilele înapoi în dulap. Poți să te joci ceva mai liniștit: vrei să citești o carte sau să desenezi?"*

Nu sunt în stare de nimic!

CÂND (Contextul/situația)

Afară, câțiva copii au decis să facă o cursă de alergare. Mihai termină ultimul. Se consideră incapabil.

DE CE (Nevoia copilului)

De ce se consideră Mihai incapabil? Ce putem face pentru a-l ajuta?

→ Copilul învață să se autoevalueze pe măsură ce crește.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Cunoașterea propriilor calități și lipsuri/limite

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Copilul învață să cunoască prin feedback-ul constructiv din partea celorlalți. Împreună cu copilul, faceți o listă cu punctele lui tari și cu cele slabe, fără a-l compara cu alți copii: *"Este adevărat, ești mai lent într-o cursă scurtă dar, în același timp, într-o cursă lungă, ai rezistență, este punctul tău forte."* În acest fel, îl putem ajuta pe Mihai să își accepte punctele slabe și să îi arătăm că acestea pot fi îmbunătățite prin exerciții. ***Este important să îți cunoști copilul, observându-l și descoperind "cum este el" pe plan fizic, emoțional, social și intelectual.*** Poate fi util și să vorbim cu copilul despre experiențele noastre în acest sens, explicându-i cum procedăm pentru a învăța lucruri noi.

CÂND (Contextul/situația)

Mugur (4 ani) se joacă cu o mașinuță de jucărie. Alina (4 ani) se apropie și îl lovește.

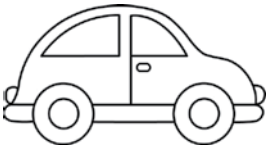

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

Este cazul să intervenim sau nu? Cum? Ce ar putea învăța cei doi copii din această experiență?

→ Copilul are nevoie să fie acompaniat/însoțit/călăuzit pentru a învăța să relaționeze cu alți copii folosind cuvintele, nu loviturile.

CE FACEM (Metoda de intervenție): ***A rezolva conflictele sau a realiza activități/lucruri implicând copilul***

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Inițial, bunicul așteaptă și observă modul în care cei doi copii încearcă să își rezolve conflictul. Dacă acesta continuă, este necesar să intervină și să caute, împreună cu copiii, o alternativă la lovituri. Bunicul oprește jocul și cere o rezolvare, iar Alina își poate alege singură modul în care să se împace cu Mugur. De exemplu, bunicul o ia pe Alina de mână, îndreptându-se către Mugur și o învață cum să-i vorbească. Ea îl poate întreba pe Mugur: *"Mă pot juca cu tine?"* Bunicul îl poate întreba pe Mugur dacă l-a durut când a fost lovit de Alina, astfel încât Alina să realizeze ce simte Mugur.

În timpul conflictului, este mai constructiv să ne concentrăm atenția asupra unor posibile alternative decât asupra loviturilor, învățându-l pe copil cum să procedeze altfel. ***Considerăm că cel care lovește este un copil care învață să comunice, în timp ce copilul lovit este cel care învață cum să se apere.***

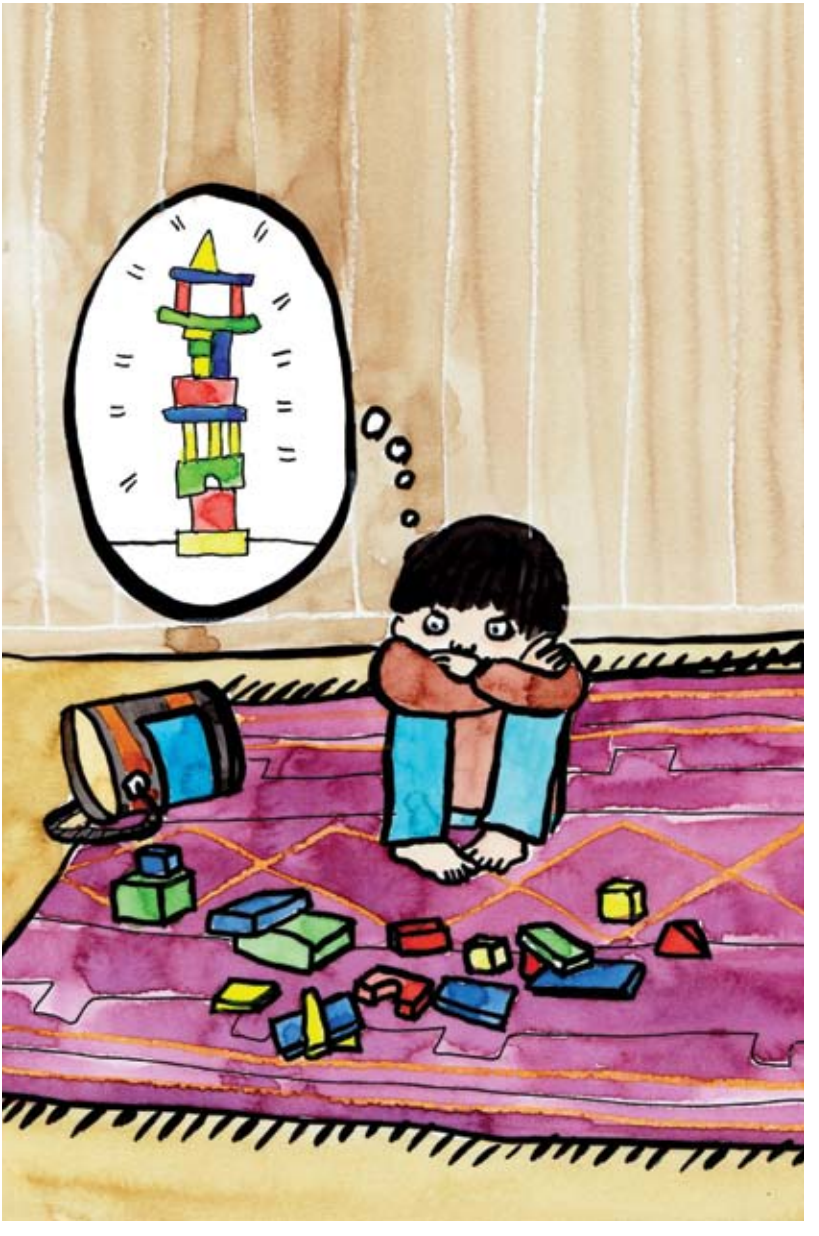

CÂND (Contextul/situația)

David (2 ani) construiește un turn din cuburi de lemn – așează o piesă de lemn deasupra alteia, dar când așează a treia piesă, întregul turn se prăbușește.

DE CE (Nevoia copilului)

Este cazul să intervenim sau nu? Cum? Cum să îi insuflăm copilului curajul de a încerca în continuare și a învăța lucruri noi?

→ Copilul are nevoie de curaj și de stimă de sine pentru a învăța și a progresa.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Încurajarea/A trezi interesul pentru a "face", a realiza

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Putem încuraja copilul să experimenteze și să descopere viața. Atunci când copilul se confruntă cu o dificultate, cu un eșec sau atunci când greșește, evităm să-l corectăm sau să-l consolăm imediat. Vorbim cu David pe un ton binevoitor, adresându-i o întrebare care să îl ajute să ne spună ce a pățit: *"Ce s-a întâmplat?", "Cum ai putea continua construirea acestui turn?" "Da, uneori ni se poate întâmpla și nouă (adulților) să greșim sau să nu reușim."* Rolul adultului este de ***a-i insufla încredere copilului și de a-l însoți pe parcursul învățării.*** Este mai important să ne concentrăm pe învățarea unor noi moduri de a face lucrurile, decât asupra greșelilor.

Bomboanele îţi fac poftă, te înţeleg...

CÂND (Contextul/situația)

Laura (3 ani) dorește bomboanele aflate în apropierea casieriei de la supermarket. Ea merge cu cutia de bomboane către bunica.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

(Bunica gândește) *"Vreau să cumpăr acum bomboanele? Poate Laura să înțeleagă că nu vom cumpăra bomboane de fiecare dată când mergem la supermarket? O să înceapă să plângă în public dacă o refuz?"*

→ Copilul simte emoții diferite. El învață să le recunoască atunci când noi le numim. De asemenea, are nevoie să se simtă înțeles.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Numirea emoțiilor/A denumi acțiunile/comportamentele

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Bunica îi spune cu o voce clară: *"Bomboanele îți fac poftă, Laura, te înțeleg, au culori frumoase. Nu le vom cumpăra astăzi. Poți să te uiți la ele și să le duci la locul lor."* Laura privește bomboanele cu poftă și merge să le așeze pe raftul lor. Puțin tristă, Laura se agață de piciorul bunicii, care o felicită: *"Da, astăzi avem în coșul de cumpărături lapte, pâine și fructe."*

Este util să descriem obiecte, acțiuni și sentimente în cuvinte simple, scurte, directe și pozitive. În anumite situații explicațiile pot deveni lecții "moralizatoare" blocând și mai mult comunicarea. Putem avea încredere că atunci ***când copilul se simte înțeles este capabil să se calmeze și să ne înțeleagă.***

CÂND (Contextul/situația)

Bogdan este fericit când se joacă în ploaie. Mama lui este îngrijorată și îi spune că poate răci și se poate murdări jucându-se astfel. Totuși, ea ezită să îl oprească și să îl cheme înapoi în casă.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

"- Ce este mai important pentru copilul meu în acest moment? Cum să procedez astfel încât el să se simtă bine?"

→ Copilul trebuie să aibă ocazia să își dezvolte toate aptitudinile senzoriale pe care i le oferă corpul, în special prin experiența atingerii.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Dezvoltarea simțului tactil

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Mama îi poate permite lui Bogdan să aibă această experiență: el tocmai descoperă lumea prin intermediul pielii. Prin acest contact direct, simțind gustul apei, umezeala de pe picioare, mirosul de ploaie, gama de senzații i se va extinde. Experiența va produce un efect marcant de durată: Bogdan își va aminti senzațiile și plăcerea acestei experiențe.

Nu ne alegem corpul, însă trebuie să "locuim" în el întreaga viață. Fără corp, este imposibil să existăm. Cu ajutorul corpului învățăm, gândim, ne mișcăm, vorbim, iubim. ***A învăța să ne cunoaștem corpul înseamnă să învățăm să îl simțim.***

Îţi dau un pupic mare
pe obraz,
te gâdilă nu-i aşa?

Şi acum suflăm
pe burtică,
îţi place?

CÂND (Contextul/situația)

Tatăl schimbă scutecele/ pamperșii fetiței sale (de un an) vorbindu-i despre corp și despre senzațiile sale: *"Pe obraz îți dau un pupic mare, te gâdilă, nu-i așa?... Și acum suflăm pe burtică, îți place? Aplicăm puțină cremă pe "poponeț" ca să nu se irite! Ai niște piciorușe foarte puternice! Gata, am terminat!"*

DE CE (Nevoia copilului)

Părinții se întreabă: *Pot atinge părțile intime ale copilului meu? Este cazul să le dau un nume? Dacă nu fac nimic, îi transmit copilului că senzațiile nu sunt importante și că nu trebuie să vorbim despre părțile intime?*

→ Copilul are nevoie să își cunoască propriul corp în întregime și să își simtă toate părțile corpului. Prin relația cu ceilalți și prin intermediul limbajului, copilul învață dacă este fetiță sau băiețel.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Dezvoltarea identității sexuale

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Tatăl acordă importanță egală tuturor senzațiilor fizice, inclusiv celor genitale. ***Este important să denumim părțile corpului precum și sexul copilului.*** Observăm reacțiile copilului și îi putem spunem în funcție de reacție: "Acest lucru îți place/nu îți place."
Senzațiile părților intime sunt prezente la copii încă din perioada intrauterină. Putem utiliza cuvinte legate de sexualitate cu copiii folosind un vocabular mai "poetic" ("floricică" pentru fetițe sau "cuculeț" pentru băieței). Cuvintele corecte din punct de vedere anatomic, precum vulvă, penis, testicule pot fi folosite de asemenea. Esențial este ca membrii familiei, mai ales copilul, să se simtă confortabil.

Vreau să fiu singură!

CÂND (Contextul/situația)

Georgiana (5 ani) închide ușa băii în spatele ei și le spune celorlalți membri ai familiei: *"Vreau să fiu singură."*

DE CE (Nevoia copilului)

"- De ce vrea fiica noastră, dintr-o dată, să fie singură dacă până acum nu a fost deranjată de mersul la toaletă în prezența celorlalți membri ai familiei?"

→ Copilul, învățând să se îmbrace singur, să meargă la toaletă singur, să se spele singur, devine din ce în ce mai independent. Cerând să fie singur, ne spune că a crescut, că are nevoie de intimitate și că poate alege când să-și petreacă timpul cu alte persoane.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
A permite dezvoltarea pudorii

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Fiecărui membru al familiei trebuie să i se respecte viața privată și intimitatea:

- ✦ corpului: "Observ copilul. Atunci când se simte jenat sau dorește să fie singur, îi respect această nevoie." Copilul are nevoie de libertate pentru a descoperi singur modul de contact fizic care i se potrivește.
- ✦ spațiului: "Bat la ușă înainte de a intra."
- ✦ lumii interioare: "Accept că unele gânduri ale copilului meu sunt secrete."

După 5 ani, copilul dezvoltă propriul sentiment de pudoare. Părinții și adulții din jurul lui sunt responsabili de intimitatea copilului. Fiind susținut, copilul va trăi în mod concret existența gândurilor și sentimentelor private: ***Prin crearea acestui sentiment de pudoare, copilul va învăța respectul pentru sine și pentru ceilalți.***

CÂND (Contextul/situația)

Tiberiu nu vrea să se spele pe dinți și refuză atunci când tatăl său îi explică de ce trebuie să facă acest lucru. A doua zi, tatăl începe să se spele pe dinți și îi propune lui Tiberiu să facă același lucru.

DE CE (Nevoia copilului)

Cum îl putem convinge pe copil că este important să se spele pe dinți (sau să se spele pe mâini, să își ceară scuze, să mulțumească etc.)?

→ Copilul are nevoie de exemple concrete. Explicațiile nu sunt suficiente.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
A fi un exemplu

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Folosind gesturi concrete, tatăl îi arată lui Tiberiu ce așteptări are de la el, făcând el însuși, într-o manieră naturală, acele lucruri necesare zilnic (mâncăm și apoi ne spălăm pe dinți). Astfel, ***procedăm într-un mod concret, care se concentrează mai mult pe acțiuni decât pe cuvinte, deoarece în copilărie copiii învață mai ales prin observarea acțiunilor.*** În plus, tatăl îl poate încuraja prin reciprocitate pe Tiberiu, cerându-i să îl ajute la spălatul pe dinți, așa cum el îl ajută pe Tiberiu.

CÂND (Contextul/situația)

O mamă și doi dintre copiii ei (în vârstă de 4 și 6 ani) sunt la masă. Eva (2 ani și jumătate), care a mâncat mai devreme, se trezește din somnul de după-amiază și începe să plângă în camera ei.

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui)

Este necesar ca mama să meargă imediat la Eva?

→ La 2 ani, copilul începe să înțeleagă conceptul de timp și învață să aștepte. El învață să termine o acțiune înainte de a începe o alta, atunci când este încurajat de un adult să facă acest lucru. Este, de asemenea, perioada în care copilul înțelege că și ceilalți au nevoi proprii.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
A învăța/educa așteptarea și amânarea

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

În loc să fugă imediat să o consoleze pe Eva, mama îi poate spune cu voce tare: *"Bine te-ai trezit, Eva, noi o să terminăm masa și apoi vin la tine."* Este important să învățăm copilul că nu este posibil să obținem instantaneu tot ceea ce ne dorim și că trebuie, adesea, să așteptăm. Astfel, ***învățăm copilul să aibă răbdare, ceea ce îi va permite să trăiască în armonie cu el însuși, cu lumea înconjurătoare și cu ceilalți.*** Într-o societate în care nerăbdarea este mereu prezentă, este util să stimulăm așteptarea și răbdarea.

CÂND (Contextul/situația)

Daria și Elena (4 ani) desenează împreună. Tatăl Dariei observă că fiica sa mâzgălește, în timp ce Elena desenează flori.

DE CE (Nevoia copilului)

Cum pot proceda astfel încât copilul meu să progreseze cu desenul și să îi facă plăcere să deseneze?

→ ***Copiii se simt încurajați să creeze imagini frumoase atunci când ne ocupăm de ei, arătăm interesul pentru ceea ce fac și îi acompaniem*** – adresându-le întrebări, felicitându-i și îndrumându-i. Putem, de asemenea, să desenăm alături de copiii, fără a intenționa să producem vreo capodoperă. Astfel, noi îi încurajăm într-o manieră concretă: fiecare își spune propria poveste pe hârtie și se bucură de ea.

CE FACEM (Metoda de intervenție):
A desena, a crea împreună cu copilul

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Tatăl le întreabă pe fete: *"Ce desenați?"* Elena îi povestește despre florile pe care le desenează. Daria se uită la mâzgăliturile ei. *"Este un câmp cu iarbă?"*, o întreabă tatăl ei. *"Da"*, îi răspunde Daria, care privește, curioasă, către florile Elenei. Tatăl ia mâna fiicei sale și o ghidează astfel încât să deseneze o corolă în jurul punctelor desenate deja. El ține pasul cu ritmul Dariei, permițându-i să observe și să ia inițiativa, desenând întâi o petală și apoi încă una. Daria continuă să deseneze singură alte flori, în stilul propriu. Între timp, tatăl începe să deseneze pe o altă foaie de hârtie, altceva; de exemplu oile de pe munte pe care le privea în copilărie.

Mi-am invitat
toţi prietenii!

CÂND (Contextul/situația)

Spontan, Dragoș a invitat toți copiii din cartier să se joace la el acasă.

DE CE (Nevoia copilului)

De ce are Dragoș are nevoie să fie înconjurat de atâția copii? Nu îi este suficient să petreacă timp cu frații și surorile lui?

→ Pentru a se simți confortabil cu sine, este important să se simtă confortabil cu ceilalți. Familia este primul loc de socializare a copilului dar, de la o vârstă fragedă, copilului îi va plăcea să fie în prezența altor copii sau a altor persoane. Pe măsură ce crește, copilul își extinde cercul social, iar prietenii devin importanți. Copiii au nevoie să mențină relații diferite.

CE FACEM (Metoda de intervenție): *Să acordăm importanță socializării copilului: eu împreună cu ceilalți*

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Copilul trebuie să se socializeze cu cât mai multe persoane: cu familia, prietenii, rudele, copiii de la școală/grădiniță, din alte culturi sau medii de viață etc.

Încă de la 2 ani, copilul dorește să se joace cu ceilalți copii. Îl putem încuraja:

- ✦ Să țină cont de ceilalți și să se joace cu ei respectând rândul fiecăruia;
- ✦ Să își afirme alegerile;
- ✦ Să reacționeze dacă este bruscat și să ceară ajutorul adultului pentru a rezolva problemele ivite;
- ✦ Să facă schimb de jucării sau să își împrumute anumite obiecte.

Astfel ***părinții îi ajută pe copii să își dezvolte abilitățile sociale și emoționale.***

LEGO

CÂND (Contextul/situația)

Este aproape ora gustării: lui Adrian și Alexandru le este foame așa că își iau gustarea în timp ce se joacă.

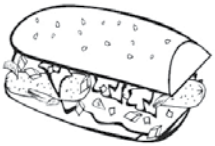

DE CE (Nevoia copilului și a părintelui/părinților)

În această situație, copiii se joacă și, fiind ora gustării, mănâncă ce vor. Ce pot face părinții astfel încât copiii să își formeze obiceiuri alimentare sănătoase și totodată, gustarea să fie un moment special în care copiii să poată încerca ceva diferit?

CE FACEM (Metoda de intervenție):
A stabili reguli și ritualuri

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Este important să stabilim reguli și ritualuri împreună cu copiii pentru că ele le oferă copiilor repere în timp și spațiu.

De exemplu: între prânz și cină, copiii dorm, se joacă și iau gustarea. Aceste momente sunt stabilite între anumite intervale orare și necesită diferite spații. Ele formează limite naturale pentru copil – "fiecare activitate la timpul ei și fiecare activitate în spațiul potrivit". Atunci când copilul se joacă, are nevoie să fie încurajat pentru a persevera. Atunci când mănâncă, are nevoie să fie încurajat să rămână la masă pentru a împărți acest moment cu ceilalți. Aceste momente devin ***ritualuri zilnice care îl ajută pe copil să înțeleagă conceptele de timp și spațiu.***

BUM!
BUM!
VRUM!
VRUM!

CÂND (Contextul/situația)

Este o zi ploioasă. Tatăl este acasă, împreună cu cei 2 copii, care încep să se agite și să se șicaneze.

DE CE (Nevoia copilului)

Copiii devin adesea agitați atunci când petrec perioade lungi în casă, chiar și atunci când au jucării diferite la dispoziție. Oare au nevoie de activități fizice? Ce trebuie făcut?

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Alternarea activităților

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Este util să alternăm activitățile liniștite (construcții, lego, puzzle etc.) cu activitățile fizice, preferabil schimbând mediul: atât în casă cât și afară. Acest lucru permite copiilor să își dezvolte ***capacitatea de a-și gestiona energia și de a rămâne concentrați asupra aceleiași activități,*** uneori singuri, alteori împreună cu unul sau mai mulți prieteni.

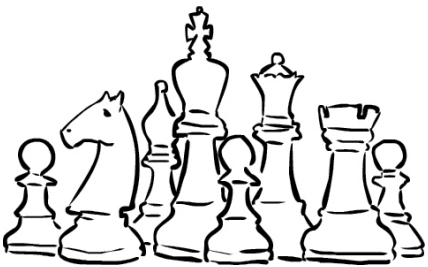

RADU
MARIA
LUNI
ȘCOALĂ
MARȚI
LA BUNICI
MIERC
ȘCOALĂ

CÂND (Contextul/situația)

După ce au vizitat o expoziție de animale, Maria (4 ani), prietenul ei Radu (4 ani) și mama Mariei desenează. De când fratele ei mai mare merge la școală, Maria desenează mereu formele literelor.

DE CE (Nevoia copilului)

Oare un copil de 4 ani trebuie deja să cunoască literele și să știe să scrie? Cum putem familiariza copiii cu scrisul și cititul?

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Accesul la simboluri

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Pregătirea copiilor pentru grădiniță/școală se petrece în viața de zi cu zi, încurajând copiii să ne povestească ce au făcut sau ce au visat, oral sau prin desene. Pentru a familiariza copiii cu scrisul și cititul, există diverse activități concrete pe care le putem face împreună cu copiii, de la început până la sfârșit. De exemplu: să își scrie numele (pe desene, pe sonerie sau pe cutia poștală), să citească cuvintele de pe diverse ambalaje sau postere, să participe la scrierea listei de cumpărături, să scrie pe calendarul familiei sau pe cărțile poștale adresate rudelor, să meargă la poștă, să pună timbrele pe scrisori și să le trimită.

A fost odată
ca niciodată...

CÂND (Contextul/situația)

Bunica și Codruț (4 ani) s-au așezat pe canapea pentru a citi o poveste.

DE CE (Nevoia copilului)

Este important să le citim povești copiilor? De ce cere Codruț să i se citească mereu din aceeași carte?

Citind poveștile cu voce tare, îi permitem copilului accesul la limbajul poveștii, care este mai elaborat decât cel al vieții de zi cu zi. Pentru a înțelege și a învăța, copilul are nevoie să audă o poveste de mai multe ori. Cititul cu voce tare devine un ritual, un moment de împărtășire și transmitere a valorilor. ***Cititul și povestitul, de la o vârstă fragedă a copilului, crează o bază propice pentru învățarea ulterioară de către copil a cititului și scrisului.***

CE FACEM (Metoda de intervenție):
Citirea poveștilor cu voce tare

CUM (Modalitatea de a acționa/rezolva și de a învăța)

Bunica îi propune lui Codruț mai multe cărți și îl lasă să își aleagă una. Ei se așează într-un loc liniștit și confortabil. Codruț poate participa întorcând paginile cărții sau descriind imaginile din carte. Atunci când copilul cunoaște deja cartea, poate povesti pasaje din ea, iar bunica poate continua povestea. Participarea copilului îl ajută să rămână concentrat, să își amintească povestea și să o înțeleagă.